

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 4. ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.47>

УДК 65.330.3:339.9

Н. П. Карачина,

д. е. н, професор, завідувач кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8316-2835>

В. В. Скаковський,

аспірант кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5129-8328>

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

N. Karachyna,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management, Marketing and Economics,

Vinnitsia National Technical University

V. Skakovsky,

Applicant, Vinnitsia National Technical University

INTEGRATION OF FOREIGN EXPERIENCE IN ENSURING ECONOMIC SECURITY ENTERPRISES OF UKRAINIAN

Встановлено, що доцільно розглядати економічну безпеку підприємства з позиції багаторівневості, з огляду на здійснення підприємством діяльності в умовах макро-, мезо- і мікросередовища, котрі постійно змінюються, створюючи загрози для їх існування.

Проаналізовано світовий досвід забезпечення економічної безпеки держави передових економічно розвинених країн. Здійснено аналізування досвіду передових країн щодо створення умов для забезпечення економічної безпеки підприємств. Оцінювання західноєвропейського, американського та японського підходів засвідчило, що безпека бізнесу безпосередньо залежить від його розвитку. Визначено, що забезпеченню економічної безпеки підприємств сприятиме скасування адміністративних бар'єрів, впровадження стимулюючих податків та створення сприятливого клімату для інвестицій.

It has been established that it is advisable to consider the economic security of an enterprise from a multi-level perspective, given that the enterprise carries out its activities in the conditions of the macro-, meso- and microenvironment, which are constantly changing, creating threats to their existence. The essence of the category of "economic security" at the mega-, macro-, meso- and micro-levels has been determined. At the mega-level, security is considered in the context of the world economy and the uneven development of countries. The macro level focuses on national resilience and stability of macroeconomic indicators. The meso level covers the security of regional economic systems. The micro level (enterprise economics) is fundamental, because it is at this level that key economic transformations aimed at the efficiency of individual economic entities are implemented.

The world experience of ensuring the economic security of the state of advanced economically developed countries is analyzed. It is revealed that in global politics there is a shift in emphasis on strengthening the economic stability of states. This is implemented through the deepening of state protectionism, the

stimulation of critically important industries and the formation of interstate partnerships in the field of high technologies.

Analysis of global strategies has made it possible to formulate practical recommendations for strengthening Ukraine's economic security. First, it is proposed to adapt the EU methodology for identifying strategic dependencies and diversifying imports, also drawing on the experience of Japanese legislation. Second, it is necessary to implement a public-private partnership model for protecting critical infrastructure. Third, ensuring technological sovereignty requires borrowing American and European mechanisms for preliminary assessment and selection of investment projects or foreign direct investment and export control. Summarizing the above, we believe that the use of the model of technological alliances and the introduction of transparent investment rules will allow finding a balance between economic growth and security priorities. Such adaptation of global practices is the basis for creating a modern, self-sufficient economic system.

The experience of advanced countries in creating conditions for ensuring the economic security of enterprises has been analyzed. An assessment of the Western European, American and Japanese approaches shows that business security directly depends on its development. In these regions, success was achieved through the abolition of administrative barriers, the introduction of stimulating taxes and the creation of a favorable climate for investment. It is the high level of legal and economic adaptability that allows these countries to lead the world rankings and remain attractive for investment.

Ключові слова: *безпека, економічна безпека, захист, технології, світові моделі, стратегії.*

Key words: *security, economic security, defense, technologies, world models, strategies.*

Постановка проблеми.

Забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємства можливе лише за умови реалізації цілісної стратегії, що включає комплекс заходів, адаптованих до актуальних внутрішніх та зовнішніх викликів. Відсутність такої політики перешкоджає подоланню кризових явищ та блокує розвиток суб'єкта господарювання. Вважаємо, що вивчення та впровадження кращих світових практик економічної безпеки є критично важливим для успіху на українському ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні, за результатами аналізу наявних наукових джерел, доцільно зазначити, що проблематика вивчення зарубіжного досвіду забезпечення економічної безпеки знаходить своє відображення в тій чи іншій мірі у працях таких вчених як: Денисенко М.П., Колісніченко П. Т. [1], Савенко М.М. [2], Продіус О.І. [3], Гбур З.В. [4], Гаман Н. О. [5], Свиридов С. О. [6], Милка А.С., Артеменко Л.П. [7] та ін.

Значний вклад в аналізі зарубіжного досвіду забезпечення економічної безпеки держави, дослідженні стратегій та інструментів забезпечення економічної безпеки держави, які застосовуються розвиненими країнами, здійснили такі вітчизняні науковці як: Гбур З.В. [4], Гаман Н. О. [5], Маслак О.І., Яковенко Я.Ю., Доманецький І.В. [8] та ін. Щодо дослідження зарубіжного досвіду забезпечення економічної безпеки підприємств, зокрема регулювання процесів економічної безпеки підприємств на макро- та мікрорівнях, виявлення напрямків підвищення ефективності економічної безпеки українських підприємств – доцільно виділити наукові праці таких вчених: Савенко М.М. [2], Продіус О.І. [3], Свиридов С. О. [6] та ін.

Разом з тим, незважаючи на усю глибину та різноплановість існуючих теоретико-методичних досліджень щодо зарубіжного досвіду забезпечення економічної безпеки підприємств, питанням імплементації світового досвіду у реалії розвитку українських підприємств, на жаль, приділено недостатньо уваги. Саме це і актуалізує необхідність поглиблення наукових та прикладних досліджень стосовно застосування ефективних стратегій,

моделей та інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств у передових розвинених країнах.

Мета статті. Проаналізувати світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємств та інтегрувати інноваційні підходи передових країн до посилення економічної безпеки підприємств України.

Виклад основного матеріалу.

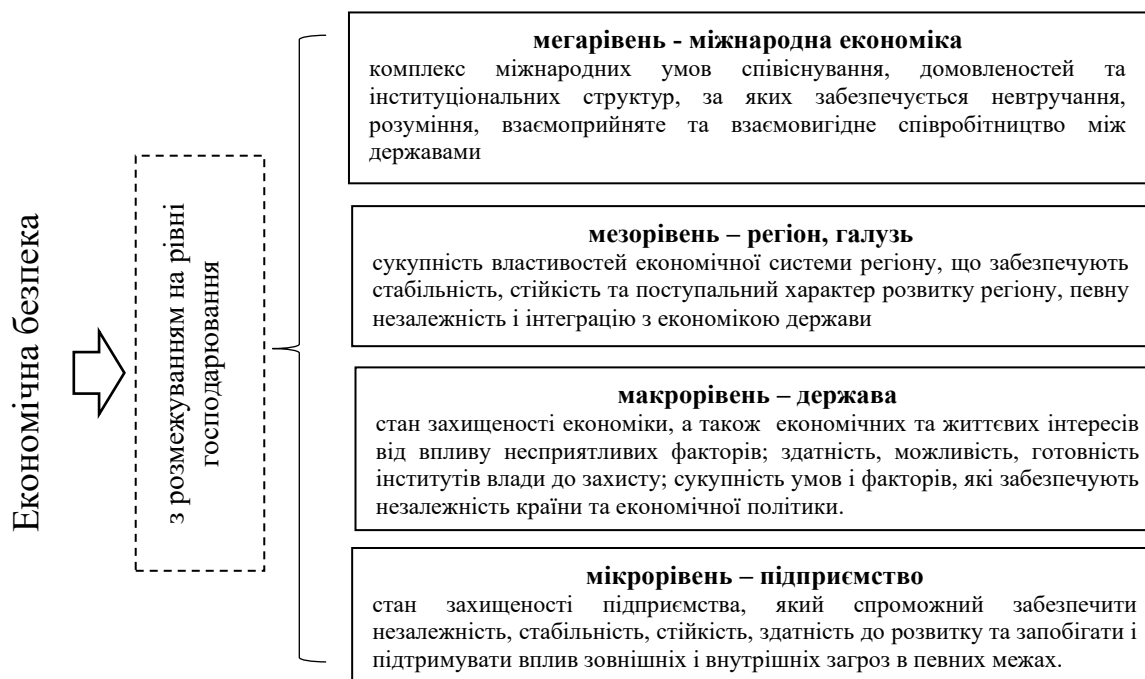
Сучасне бізнес-середовище характеризується високою концентрацією ризиків: від кібератак і корупційних схем до фінансових маніпуляцій. Процеси глобалізації лише посилюють ці загрози через розширення міжнародної взаємодії. У таких умовах система економічної безпеки стає критичним інструментом захисту корпоративних інтересів та підтримки операційної стабільності.

З огляду на зазначене і на те, що підприємства здійснюють діяльність в умовах макро-, мезо- і мікросередовища, котрі постійно змінюються, створюючи загрози для їх існування, то доцільно розглядати економічну безпеку підприємства з позиції багаторівневості.

Отже, представимо попередньо проведені дослідження сутності категорії «економічна безпека» на мега-, макро-, мезо- та мікрорівнях [9, с. 114]. На мегарівні безпека розглядається в контексті світового господарства та нерівномірності розвитку країн. Макрорівень фокусується на національній стійкості та стабільності макроекономічних показників. Мезорівень охоплює безпеку регіональних економічних систем. Мікрорівень (економіка підприємства) є фундаментальним, адже саме на ньому реалізуються ключові економічні перетворення, спрямовані на ефективність окремих суб'єктів господарювання». Зазначені твердження наведені на рис. 1.

Важливо відзначити, що на сьогодні забезпечення економічної безпеки підприємства є потенційно можливим насамперед при досягненні економічної безпеки на рівні держави. Підкреслимо, що в сучасних умовах економічна безпека – це більше ніж ефективність; це фундамент виживання

та національної стійкості. Для України, що виборює свою незалежність та прагне членства в ЄС, зміцнення економічного базису є життєво необхідним. Вирішення цього завдання потребує не копіювання, а глибокої адаптації кращих міжнародних практик до унікального контексту воєнного часу та стратегічних цілей держави.

Рис. 1. Багаторівневість економічної безпеки

Джерело: власні дослідження.

Відтак, вважаємо за доцільне проаналізувати світовий досвід забезпечення економічної безпеки держави передових економічно розвинених країн. Відзначимо, що у глобальній політиці спостерігається зміщення акцентів на посилення економічної стійкості держав. Це реалізується через поглиблення державного протекціонізму, стимулювання критично важливих галузей та формування міждержавних партнерств у сфері високих технологій [10, с. 271].

Так, економічна стратегія США трансформувалася в інструмент геополітичного лідерства. Замість ідеології вільного ринку Вашингтон обрав шлях «нового протекціонізму», що підтверджується масштабним державним фінансуванням критичних галузей через закони про інфраструктуру, напівпровідники та «зелену» енергетику. Унікальність моменту полягає в

рідкісному двопартійному консенсусі: безпека ланцюгів постачання та технологічна перевага тепер офіційно важливіші за вигоду від безбар'єрної торгівлі [4, с. 112].

Водночас європейська модель базується на Стратегії економічної безпеки 2023 року, що реалізується через тріаду «сприяння–захист–партнерство». ЄС впроваджує концепцію «відкритої стратегічної автономії», фокусуючись на зниженні ризиків та захисті від економічного шантажу. Для України критично важливим є синтез цих підходів: запозичення американського досвіду експортного контролю та промислової політики для стримування агресора, а також інтеграція в європейські ланцюги постачання для подолання ресурсної залежності від рф.

Поряд із зазначеним досвід Японії у сфері цілеспрямованої підтримки критичних технологій та розбудови міжнародних альянсів є цінним ресурсом для України. Водночас австралійська модель стимулювання внутрішнього виробництва та зміцнення логістичних ланцюгів може послужити фундаментом для повоєнної реконструкції. Це дозволить не лише відновити зруйноване, а й забезпечити високий рівень економічної самодостатності держави (табл.1) [8].

Відтак, аналіз світових стратегій дає змогу сформулювати практичні рекомендації для зміцнення економічної безпеки України. По-перше, пропонується адаптувати методологію ЄС для ідентифікації стратегічних залежностей та диверсифікації імпорту, спираючись також на досвід японського законодавства. По-друге, необхідно впроваджувати модель державно-приватного партнерства для захисту критичної інфраструктури. По-третє, забезпечення технологічного суверенітету потребує запозичення американських та європейських механізмів попередньої оцінки та відбору інвестиційних проектів або прямих іноземних інвестицій та експортного контролю. Резюмуючи зазначене, вважаємо, що використання моделі технологічних альянсів (Японія) та впровадження прозорих правил інвестування (США, Австралія) дозволить знайти баланс між економічним

зростанням і безпековими пріоритетами. Така адаптація світових практик є основою для створення сучасної, самодостатньої економічної системи [5].

Таблиця 1. Адаптивність міжнародних моделей економічної безпеки для України

Міжнародна модель	Ключові характеристики	Потенційні адаптації для України
Стратегічна конкуренція США	Акцент на стримуванні суперників, внутрішня та зовнішня політика, захист технологій	Пріоритетними напрямками зміцнення економічної безпеки є впровадження цільового експортного контролю щодо технологій подвійного призначення, посилення нагляду за інвестиційними потоками з країни-агресора, а також формування проактивної промислової політики у стратегічних галузях за активного сприяння міжнародних партнерів.
Відкрита стратегічна автономія ЄС	Баланс відкритості та захисту, зниження ризиків, фокус на ланцюгах поставок, критичній інфраструктурі, примусі	Зміцнення економічної стійкості України вимагає синхронізації з європейськими безпековими стандартами. Це передбачає не лише захист критичних об'єктів за методиками ЄС, а й перебудову логістичних ланцюгів для уникнення залежностей. Особливу увагу слід приділити створенню механізмів захисту від економічного шантажу, взявши за основу європейський інструментарій протидії примусу.
Вибірковий інтервенціонізм Японії	Фокус на секторах, альянсах, на стратегічних технологічних партнерствах, на балансі взаємозалежності та безпеки	Пріоритетними завданнями є ідентифікація ключових технологічних секторів для цілеспрямованого стимулювання, а також розбудова глибинних технологічних партнерств із ЄС та іншими стратегічними союзниками. Особливого значення набуває формування нової моделі економічних відносин із сусідніми державами, де визначальним критерієм доцільності співпраці стануть міркування національної безпеки та мінімізації стратегічних ризиків.
Внутрішня орієнтація Австралії	Акцент на внутрішньому виробництві, стійкості ланцюгів поставок, контролі іноземних інвестицій	Відновлення економічного потенціалу потребує державних програм підтримки внутрішнього виробника та оновлення промислових потужностей. Важливими елементами цієї стратегії мають стати детальний аудит (картографування) вразливостей у ланцюгах постачання та посилення державного контролю за іноземним капіталом, що дозволить запобігти стратегічним ризикам у ключових секторах економіки.

Джерело: сформовано авторами за даними [8].

Проаналізувавши світовий досвід створення належного рівня економічної безпеки держави, вважаємо за необхідне проаналізувати досвід передових країн щодо створення умов для забезпечення економічної безпеки підприємств. Розглянемо на прикладі деяких країн різні аспекти забезпечення економічної безпеки, які можуть представляти інтерес для українських підприємств.

Так, Франція адаптувала свій бізнес до вимог ЄС через трирівневу систему безпеки: захист інтелектуальної та матеріальної власності, постійний аналіз діяльності конкурентів та налагодження державно-приватної співпраці для подолання кризових явищ. Такий підхід, започаткований ще в середині минулого століття, дозволив французьким компаніям успішно конкурувати на глобальному ринку [2, с. 62].

Зазначимо, що європейський підхід до безпеки бізнесу характеризується глибокою інтеграцією державних органів (зокрема казначейства та митниці) у процеси захисту підприємств. Подібну стратегію, засновану на потужній законодавчій базі, обрали також Велика Британія, Італія та Іспанія. Зокрема, іспанське законодавство про захист промисловості стало взірцем створення стабільного середовища для розвитку національних компаній. Італійська стратегія економічної безпеки передбачає державну підтримку іноземних компаній, чия діяльність інтегрована з італійським сектором товарів і послуг.

Підкреслимо, що німецька модель забезпечення соціально-економічної стійкості бізнесу базується на розвиненій системі соціального страхування та міцному правовому фундаменті. Державна політика спрямована на підтримку соціальної справедливості та добробуту, що запобігає надмірній майновій нерівності. Захист підприємств реалізується через багаторівневу структуру, де приватні служби безпеки взаємодіють із державними агенціями та федеральною розвідкою для протидії економічним загрозам.

Достатньо цікавим є досвід американської економіки. Американська модель безпеки доводить: сильна держава неможлива без сильної економіки. Починаючи з середини 90-х, США впровадили серію законів, які

перетворили економіку на захищений актив. Вони зробили ставку на освіту як ресурс майбутнього, перезавантажили податкову систему для підтримки інвестицій та законодавчо гарантували захист робочих місць, зробивши добробут кожного громадянина частиною національної стратегії [6, с. 87].

Водночас Японія стала першою країною регіону, яка успішно адаптувала глобальні технологічні та управлінські стандарти до національних соціокультурних особливостей. В умовах глобалізації японський уряд зробив пріоритетом захист і стимулювання малого та середнього підприємництва як найбільш вразливого сегмента ринку. Японська модель світогляду базується на унікальному синтезі: гнучкій адаптації до західних стандартів життєдіяльності при непохитному збереженні національної ідентичності та традиційних цінностей. Це зумовлює специфіку японського суспільства, де зовнішня модернізація поєднується з традиційною мотивацією. Фундамент сучасної доктрини національних інтересів, закладений у 1970-х роках, інтегрує суспільну, військову та зовнішньоекономічну безпеку. Реалізація цієї стратегії передбачає активне просування ринкових механізмів, пошук балансу між різними моделями розвитку [3, с. 80].

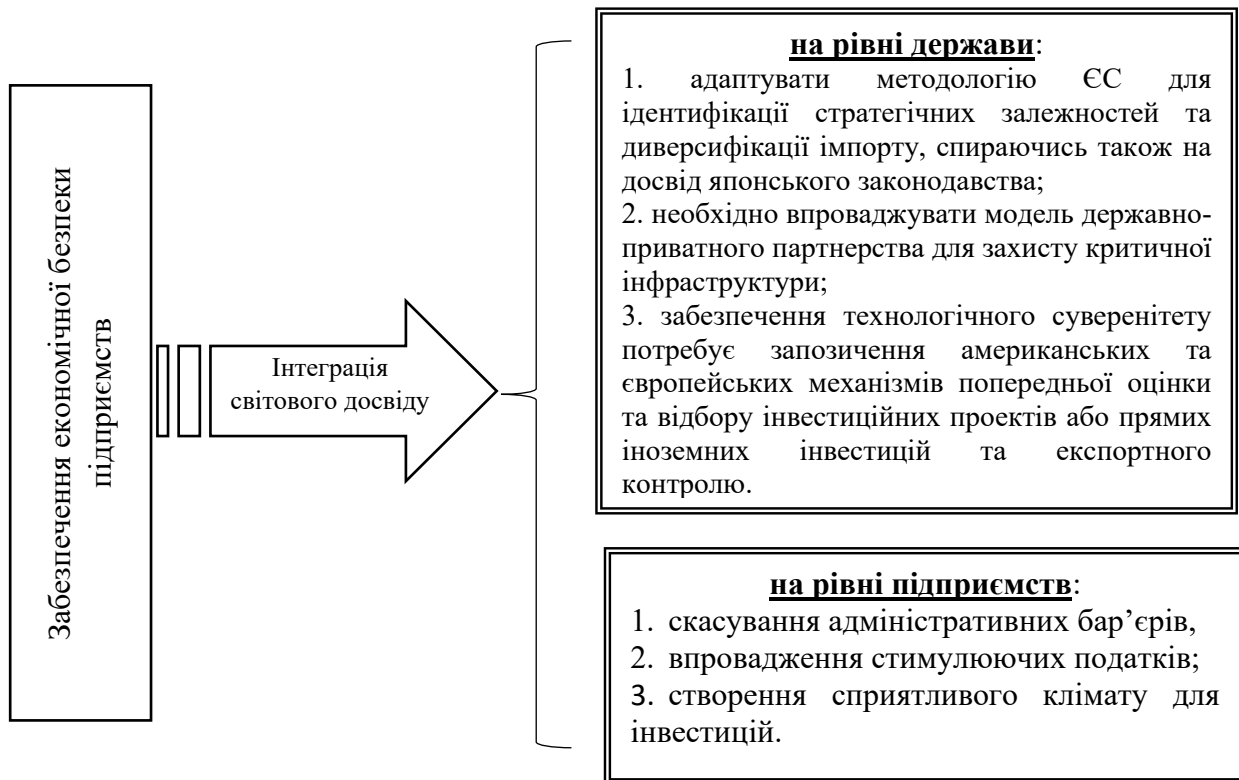
Здійснений аналіз західноєвропейського, американського та японського підходів свідчить, що безпека бізнесу безпосередньо залежить від його розвитку. У цих регіонах успіху досягли завдяки скасуванню адміністративних бар'єрів, впровадженню стимулюючих податків та створенню сприятливого клімату для інвестицій. Саме високий рівень правової та економічної адаптивності дозволяє цим країнам очолювати світові рейтинги та залишатися інвестиційно привабливими [1, с. 17].

Вважаємо за доцільне розкрити досвід Китаю як провідної «азійської держави». Зазначимо, що Китай стикається з серйозними викликами у забезпеченні економічного суверенітету. Китайська концепція безпеки базується на повній автономії прийняття рішень, проте цей суверенітет підривається впливом іноземних груп інтересів та фінансового капіталу.

Додатковими дестабілізуючими факторами є низька забезпеченість ресурсами на душу населення та технологічна залежність національних підприємств, які часто стають лише допоміжними ланками у ланцюгах доданої вартості транснаціональних корпорацій. Отже, економічна безпека Китаю тримається на балансі між суверенітетом та прогресом. Це означає, що держава має не просто зростати економічно, а робити це автономно, забезпечуючи добробут суспільства без підпорядкування зовнішнім силам.

Проаналізувавши світовий досвід створення належного рівня економічної безпеки національних підприємств, потрібно зазначити, що фундамент економічної безпеки підприємств закладає саме державна політика. У таких країнах, як Велика Британія, Німеччина чи Казахстан, правове поле працює на випередження криз та стимулює розвиток середнього і малого бізнесу. Водночас Китай фокусує законодавство на підтримці внутрішніх інвестицій у стратегічні сектори. Спільною ж рисою найбільш стабільних економік є пріоритетне фінансування інновацій та науково-технічної бази як головних гарантів безпеки бізнесу [7]. Узагальнимо проведені дослідження щодо світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємств до підвищення економічної безпеки українських підприємств (рис. 2).

Вважаємо, що комбінація наведених заходів передових країн світу спроможна посилити економічну безпеку підприємств України. Поряд із наведеними заходами встановлено, що для провідних світових компаній безпека – це не просто охорона, а постійний рух уперед. Безперечно, знання гарантують майбутнє, технології захищають бізнес, а обов'язок керівника – розвивати науку та техніку всередині підприємства.

Рис. 2. Інтегрування світового досвіду до забезпечення економічної безпеки національних підприємств

Джерело: побудовано авторами за даними [1; 2; 3; 5; 6; 7].

Висновки. Проаналізувавши зазначене вище питання, доцільно зазначити, що серед основних проблем економічної безпеки малих і середніх підприємств є низька операційна ефективність, фіскальний тиск, прояви недобросовісної конкуренції та дефіцит кваліфікованих кадрів. Системне вирішення цих проблем потребує адаптації апробованих міжнародних стратегій регулювання, які дозволяють інтегрувати безпекові механізми безпосередньо в бізнес-процеси підприємств.

Обґрунтовано, що забезпечення економічної безпеки українських компаній вимагає системної інтеграції кращих міжнародних практик. Створення ефективного механізму безпеки підприємств має базуватися на чотирьох положеннях: надійному правовому фундаменті, превентивному управлінні ризиками, розкритті інтелектуального потенціалу персоналу та технологічній модернізації як головному інструменті конкурентної боротьби.

Встановлено, що стратегія зміцнення економічної безпеки має реалізуватися на двох рівнях. На мікрорівні підприємства повинні сфокусуватися на технологічному лідерстві, модернізації активів та створенні унікальних компетенцій, що роблять їх незамінними в ланцюгах доданої вартості. Паралельно з цим необхідний постійний аудит ризиків. На макрорівні держава зобов'язана забезпечити стабільне правове поле, яке не лише захищає бізнес, а й стимулює його розвиток.

Література

1. Денисенко М. П., Колісніченко П. Т. Зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №6. С. 15 – 19.
2. Савенко М.М. Міжнародний досвід організації економічної безпеки підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. №4. С. 60 – 63.
3. Продиус О.І. Особливості забезпечення економічної безпеки підприємств в розвинених країнах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип 19. С. 79 – 82.
4. Гбур З.В. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №11. С. 111 – 115.
5. Гаман Н. О. Міжнародний досвід формування економічної безпеки держави: перспективи для України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. №5. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/38.pdf
6. Свиридов С. О. Забезпечення економічної безпеки підприємництва: міжнародний досвід. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. №122. С. 83 – 89.
7. Милка А.С., Артеменко Л.П. Світовий досвід забезпечення економічної безпеки. *IV Міжнародна науково-практична конференція "Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи"*. 2023. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/issue/view/16699>
8. Маслак О.І., Яковенко Я.Ю., Доманецький І.В. Міжнародний досвід забезпечення економічної безпеки та адаптація сучасних моделей до

українських реалій. *Збірка XXXII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства»*. 2025. Май. URL: <https://doi.org/10.32782/2079-5009.krnu25.8.16>

9. Карачина Н.П. Теорія поведінкових моделей пострадянського промислового підприємства: монографія. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2013. 170 с.

10. Володченков О.П., Земцов М.М., Кириченко В.О., Головач С.І., Бубко В.Г. Концептуальна основа забезпечення економічної безпеки України в умовах глобалізаційних змін. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 5 (287). С. 267 – 279.

References

1. Denysenko, M. and Kolisnichenko, P. (2017), “Foreign experience of economic security regulation”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 6, pp. 15–19.

2. Savenko, M.M. (2011), “International experience in organizing economic security of enterprises”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 4, pp. 60–63.

3. Prodius, O.I. (2016), “Peculiarities of economic security of enterprises in developed countries”, *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, vol. 19, pp. 79–82.

4. Hbur, Z. (2018), “Foreign experience in ensuring the country's economic security”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 11, pp. 111–115.

5. Hama, N.O. (2018), “International experience of formation of economic security of the state: perspectives for Ukraine”, *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], vol. 5, available at: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/38.pdf (Accessed 24 March 2026).

6. Sviridov, S.O. (2024), “Ensuring economic security of entrepreneurship: international experience”, *Zhurnal skhidnoievropejs'koho prava*. vol. 112, pp. 83–89.

7. Milka, A.S. and Artemenko, L.P. (2023), “World experience in ensuring economic security”, *Zbirka IV Zbirka IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Business, innovation, management: problems and prospects], [Online], available at: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/issue/view/16699> (Accessed 25 March 2026).

8. Maslak, O.I. Yakovenko, Ya.Yu and Domanetsky, I.V. (2025), “International experience in ensuring economic security and adaptation of modern model to ukrainian realities”, *Zbirka XXXII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh* [Current problems of society's life], [Online], available at: <https://doi.org/10.32782/2079-5009.krnu25.8.16> (Accessed 24 March 2026).

9. Karachyna, N.P. (2013), *Teoriia povedinkovykh modelej postradians'koho promyslovoho pidpriemstva* [Theory of behavioral models of a post-Soviet industrial enterprise], Vinnytsia, Ukraine.

10. Volodchenkov, O. Zemtsov, M. Kyrychenko, V. Holovach, S. and Bubko, V. (2025), “The conceptual basis for ensuring the economic security of ukraine in the globalisation context”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 5 (287), pp. 267–279.

Отримано редакцією журналу / Received: 12.04.26

Прорецензовано / Revised: 20.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26